

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-146/14 PPU Bashir Mohamed Ali Mahdi

(Administrativen sad Sofia-grad prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Vizos, prieglobstis, imigracija ir kitos su laisvu asmenų judėjimu susijusios politikos sritys — Direktyva 2008/115/EB — Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas — 15 straipsnis — Sulaikymas — Sulaikymo termino pratęsimas — Administracinės ar teisminės institucijos pareigos — Teisminė priežiūra — Trečiosios šalies piliečio asmens tapatybės dokumentų nebuvimas — Kliūtys įvykdyti sprendimą išsiųsti — Atitinkamos trečiosios šalies ambasados atsisakymas išduoti šios šalies piliečiui grįžti reikalingą asmens tapatybės dokumentą — Pasislėpimo pavojus — Pagrįsta tikimybė išsiųsti — Nepakankamas bendradarbiavimas — Galima atitinkamos valstybės narės pareiga išduoti laikiną dokumentą dėl asmens statuso“

Santrauka – 2014 m. birželio 5 d. Teisingumo Teismo (trečioji kolegija) sprendimas

1. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija — Imigracijos politika — Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas — Direktyva 2008/115 — Sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies — Galimas sulaikymo termino pratęsimas — Sprendimas, priimtas pasibaigus maksimaliam pradinio sulaikymo terminui — Sprendimas, turintis būti priimtas rašytinio akto forma, nurodant faktinius ir teisinius motyvus*

(Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 6 ir 47 straipsniai; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115 15 straipsnio 2, 3, 5 ir 6 dalys)

2. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija — Imigracijos politika — Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas — Direktyva 2008/115 — Sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies — Sulaikymo sąlygų peržiūrimas pagrįstais laiko tarpais — Sąjungos teisėje nenumatytos procesinės taisyklės — Valstybių narių kompetencija*

(Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115 15 straipsnio 3 dalis)

3. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija — Imigracijos politika — Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas — Direktyva 2008/115 — Sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies — Galimas sulaikymo termino pratęsimas — Priežiūros, kurią turi vykdyti teisminė institucija, gavusi prašymą pratęsti sulaikymo terminą, apimtis*

(Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115 15 straipsnio 3 ir 6 dalys)

4. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija — Imigracijos politika — Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas — Direktyva 2008/115 — Sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies — Nacionalinės teisės aktas, kuriame numatytas sulaikymo termino pratęsimas vien dėl asmens tapatybės dokumentų nebuvimo — Nepriimtumas*

(Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115 15 straipsnio 1 ir 6 dalys)

5. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija — Imigracijos politika — Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas — Direktyva 2008/115 — Sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies — Galimas sulaikymo termino pratęsimas — Nepakankamas bendradarbiavimas — Sąvoka*

(Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalies a punktas)

6. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija — Imigracijos politika — Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas — Direktyva 2008/115 — Sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies — Asmens tapatybės dokumentų neturintis trečiosios šalies pilietis, kurį nacionalinis teismas paleido, konstatavęs nebesant pakankamos tikimybės įvykdyti sprendimą išsiųsti — Pareiga išduoti leidimą gyventi arba kitokį leidimą, suteikiantį teisę pasilikti — Nebuvimas — Pareiga išduoti raštišką šio piliečio situacijos patvirtinimą*

(Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalis)

1. Direktyvos 2008/115 dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 15 straipsnio 3 ir 6 dalis, analizuojamas atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 6 ir 47 straipsnius, reikia aiškinti taip, kad bet koks pasibaigus maksimaliam trečiosios šalies piliečio pradinio sulaikymo terminui kompetentingos institucijos sprendimas dėl tolesnių priemonių turi būti priimtas rašytinio akto forma, nurodant šį sprendimą pagrindžiančius faktinius ir teisinius motyvus.

Iš tiesų, vienintelis Direktyvos 2008/115 15 straipsnyje aiškiai numatytas reikalavimas dėl akto priėmimo raštu įtvirtintas jo 2 dalyje nurodant, kad įsakymas sulaikyti parengiamas raštu nurodant faktinius ir teisinius motyvus. Šis reikalavimas priimti rašytinį sprendimą aiškintinas kaip privalomai taikomas kiekvienam sprendimui pratęsti sulaikymo terminą. Vis dėlto šios direktyvos 15 straipsnyje nereikalaujama priimti rašytinio akto dėl periodinių peržiūrų. Taigi institucijos, pagal šios direktyvos 15 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį pagrįstais laiko tarpais peržiūrinčios trečiosios šalies piliečio sulaikymą, neprivalo atlikdamos kiekvieną peržiūrą priimti aiškaus rašytinės formos akto ir nurodyti jį pagrindžiančių faktinių ir teisių motyvų.

Atsižvelgiant į tai, jeigu, pasibaigus tos pačios direktyvos 15 straipsnio 5 dalimi leidžiamam maksimaliam pradinio sulaikymo terminui, peržiūrą atliekanti institucija sprendžia dėl tolesnių priemonių, savo sprendimą ji turi įforminti motyvuotu rašytiniu aktu. Iš tiesų tokiu atveju sulaikymo peržiūra ir sprendimo dėl tolesnių priemonių priėmimas įvyksta per tą pačią proceso stadiją. Todėl šis sprendimas turi tenkinti Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 2 dalies reikalavimus. Bet kuriuo atveju, remiantis minėtos direktyvos 15 straipsnio 3 dalimi, teisminė institucija turi atlikti tokio sprendimo priežiūrą.

(žr. 44, 47–49, 52 punktus ir rezoliucinės dalies 1 punktą)

2. Pagal Sąjungos teisę nedraudžiama nacionalinės teisės aktuose, užtikrinant pagrindinių teisių paisymą ir visišką Sąjungos teisės nuostatų veiksmingumą, numatyti institucijos, pagal Direktyvos 2008/115 dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 15 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį pagrįstais laiko tarpais peržiūrinčios trečiosios šalies piliečio sulaikymą, pareigos atliekant kiekvieną peržiūrą priimti aiškų aktą ir nurodyti jį pagrindžiančius faktinius ir teisinius motyvus. Tačiau tokia pareiga gali būti įtvirtinta tik nacionalinėje teisėje.

(žr. 50, 51 punktus)

3. Direktyvos 2008/115 dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 15 straipsnio 3 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad priežiūra, kurią turi vykdyti teisminė institucija, gavusi prašymą pratęsti trečiosios šalies piliečio sulaikymo terminą, turi leisti šiai

institucijai, išnagrinėjus kiekvieną konkretų atvejį iš esmės, priimti sprendimą tęsti atitinkamo piliečio sulaikymą, pakeisti jį kita švelnesne prievartos priemone ar paleisti šį pilietį; priimdama tokį sprendimą minėta institucija gali remtis prašymą pateikusios administracinės institucijos nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis ir pateiktais įrodymais, taip pat per priežiūros procedūrą jai galbūt nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, pateiktais įrodymais ir pastabomis.

Prašymą pratęsti sulaikymo terminą nagrinėjanti teisminė institucija turi galėti nuspręsti dėl visų svarbių faktinių ir teisinių aplinkybių, kad galėtų įvertinti sulaikymo termino pratęsimo pagrįstumą, atsižvelgdama į Direktyvos 2008/115 15 straipsnyje įtvirtintus reikalavimus, o tam reikia išsamiai išnagrinėti kiekvieno atvejo faktines aplinkybes. Jeigu atsižvelgiant į šiuos reikalavimus pradinis sulaikymas nebepateisinamas, kompetentinga teisminė institucija turi galėti savo sprendimu pakeisti pradinį sulaikymą skyrusios administracinės ar prireikus teisminės institucijos sprendimą ir nuspręsti dėl galimybės skirti alternatyvią priemonę arba paleisti atitinkamą trečiosios šalies pilietį. Šiuo tikslu prašymą pratęsti sulaikymo terminą nagrinėjanti teisminė institucija turi galėti atsižvelgti į pradinį sulaikymą skyrusios administracinės institucijos nurodytas faktines aplinkybes, pateiktus įrodymus ir į galimas suinteresuotojo trečiosios šalies piliečio pastabas. Be to, ji turi galėti išsiaiškinti bet kokią kitą jos sprendimui svarbią aplinkybę, jei nuspręstų, kad tai būtina. Darytina išvada, kad teisminės institucijos turimi priežiūros įgaliojimai negali apsiriboti tik atitinkamos administracinės institucijos pateiktais duomenimis.

(žr. 62, 64 punktus ir rezoliucinės dalies 2 punktą)

4. Direktyvos 2008/115 dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 15 straipsnio 1 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas draudžiamas toks nacionalinis teisinis reglamentavimas, pagal kurį pradinį šešių mėnesių sulaikymo terminą galima pratęsti remiantis vien tuo, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis neturi asmens tapatybės dokumentų. Tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas turi įvertinti nagrinėjamos bylos faktines aplinkybes, kad nuspręstų, ar šiam piliečiui galima veiksmingai taikyti švelnesnę prievartos priemonę arba ar yra pavojus, kad jis pasislėps.

(žr. 74 punktą ir rezoliucinės dalies 3 punktą)

5. Direktyvos 2008/115 dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 15 straipsnio 6 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad trečiosios šalies pilietis, negavęs tapatybės dokumento, kuris būtų leidęs išsiųsti jį iš suinteresuotosios valstybės narės, gali būti laikomas nepakankamai bendradarbiaujančiu, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, tik jei išnagrinėjus šio piliečio elgesį sulaikymo laikotarpiu paaiškėtų, kad jis nebendradarbiavo įgyvendinant išsiuntimo procedūrą, ir tikėtina, kad dėl šio elgesio išsiuntimo procedūra užtruks ilgiau, nei numatyta.

Be to, pagal Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalį reikalaujama, kad prieš vertindama, ar atitinkamas trečiosios šalies pilietis iš tiesų nepakankamai bendradarbiavo, suinteresuotoji valdžios institucija galėtų įrodyti, kad, nepaisant visų pagrįstų pastangų, išsiuntimo procedūra užtruks ilgiau, nei numatyta, o tam reikia, kad atitinkama valstybė narė toliau dėtų aktyvias pastangas siekdama gauti šio piliečio asmens tapatybės dokumentus.

Taigi norint konstatuoti, kad atitinkama valstybė narė dėjo pagrįstas pastangas, kad įvykdytų išsiuntimo procedūrą, o suinteresuotasis trečiosios šalies pilietis nepakankamai bendradarbiavo, būtina detaliai išnagrinėti viso pradinio sulaikymo laikotarpio faktines aplinkybes. Toks nagrinėjimas yra fakto klausimas, todėl jis nepatenka į Teisingumo Teismo kompetenciją vykdant procedūrą pagal SESV 267 straipsnį ir turi būti sprendžiamas nacionalinio teismo.

(žr. 83–85 punktus ir rezoliucinės dalies 4 punktą)

6. Direktyva 2008/115 dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė negali būti įpareigota išduoti atskirą leidimą gyventi arba kitokį leidimą, suteikiantį teisę pasilikti trečiosios šalies piliečiui, neturinčiam asmens tapatybės dokumentų ir negavusiam tokių dokumentų iš savo kilmės šalies, po to, kai nacionalinis teismas jį paleido, konstatavęs nebesant pakankamos tikimybės įvykdyti sprendimą išsiųsti, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 15 straipsnio 4 dalį. Tačiau tokiu atveju valstybė narė turi šiam piliečiui išduoti raštišką jo situacijos patvirtinimą.

(žr. 89 punktą ir rezoliucinės dalies 5 punktą)